

Mahidol University

ข่าวสภาคณาจารย์
มหาวิทยาลัยมหิดล

<http://www.senate.mahidol.ac.th>

ISSN 0857-989 x ปีที่ 40 ฉบับที่ 4 เดือน เมษายน พ.ศ. 2557

สารจากประธานสภาคณาจารย์

โดย ศ.คลินิก นพ.วิรุณ บุญนุช

สวัสดิ์ศรีรับคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดลที่เคารพ

ขอแสดงความยินดีกับกรรมการสภามหาวิทยาลัยชุดใหม่ทั้งจากผู้บริหารระดับคุณบดี จากคณาจารย์ประจำ และจากคณาจารย์ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่มีใช้คณาจารย์ประจำ ซึ่งการเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยจากคณาจารย์ประจำได้เสร็จสิ้นไปเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2557 ที่ผ่านมา

โดยกรรมการสภามหาวิทยาลัย จากผู้บริหารระดับคุณบดี ได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท ภัคติกุล	คุณบดีคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
ศาสตราจารย์ นพ.บรรจง มไหสวริยะ	คุณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.วิระพงศ์ ปรัชชญาสิทธิกุล	คุณบดีคณะเทคนิคการแพทย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข	คุณบดีวิทยาลัยดุริยางคศิลป์
ศาสตราจารย์คลินิก นพ.อุดม คชินทร	คุณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

กรรมการสภามหาวิทยาลัย จากคณาจารย์ประจำ ได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.กิติกร จามรดุสิต	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา	คณะสาธารณสุขศาสตร์
รองศาสตราจารย์ นพ.วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
รองศาสตราจารย์ นพ.สาธิต โหตระกิตย์	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกราช เกตวัลท์	สถาบันโภชนาการ

และ กรรมการสภามหาวิทยาลัย จากคณาจารย์ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่มีใช้คณาจารย์ประจำ ได้แก่ ดร.สถาพร สาธูการ หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล

ผมในฐานะประธานสภาคณาจารย์ซึ่งเป็นประธานดำเนินการเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยจากคณาจารย์ประจำ โดยตำแหน่ง ขอแจ้งว่าการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม

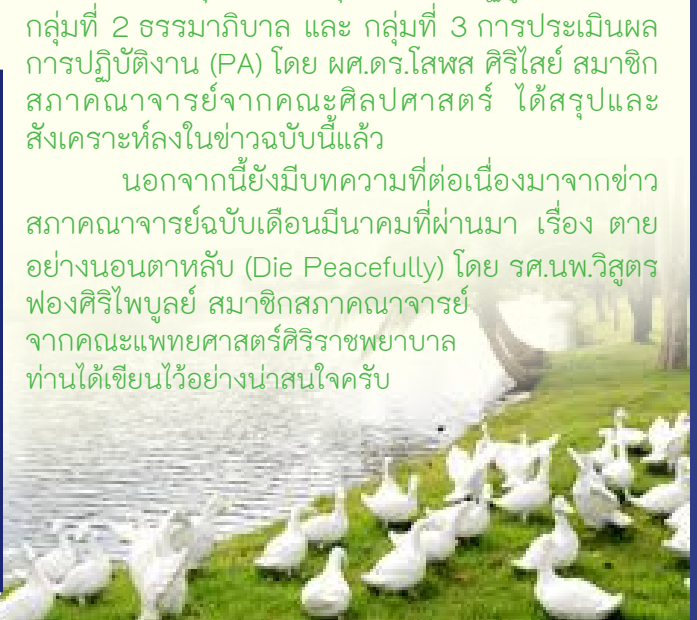
สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล ได้จัดโครงการสัมมนาสภาคณาจารย์ (Retreat) เมื่อวันที่ 4-5 เมษายน 2557 ณ เรือนแพริสอร์ท จังหวัดสุพรรณบุรี ภายใต้แนวคิด “การบริหารมหาวิทยาลัยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา” โดยมีการแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การปฏิรูปการศึกษา

กลุ่มที่ 2 ธรรมภิบาล และ กลุ่มที่ 3 การประเมินผลการปฏิบัติงาน (PA) โดย ผศ.ดร.โสภส ศิริไสย์ สมาชิกสภาคณาจารย์จากคณะศิลปศาสตร์ ได้สรุปและสังเคราะห์ลงในข่าวฉบับนี้แล้ว

นอกจากนี้ยังมีบทความที่ต่อเนื่องมาจากข่าวสภาคณาจารย์ฉบับเดือนมีนาคมที่ผ่านมา เรื่อง ตายอย่างนอนตาหลับ (Die Peacefully) โดย รศ.นพ.วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ สมาชิกสภาคณาจารย์จากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ท่านได้เขียนไว้อย่างน่าสนใจครับ

ในเล่ม

- 2 สารจากประธานสภาคณาจารย์
- 3 Retreat กับสภาคณาจารย์
- 5 ตายอย่างนอนตาหลับ (ต่อจากฉบับที่แล้ว)
- 7 ภาพกิจกรรม
- 8 บรรณาธิการแถลง

Retreat

กับสภาคณาจารย์

โดย ผศ.ดร.โสภส ศิริไสย์

ดังนั้น การปฏิรูปควรมุ่งเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า มหาวิทยาลัยมหิดลได้นำคำศัพท์ใหม่ ๆ ทางการศึกษาเข้ามาไว้ในแผนยุทธศาสตร์ เช่น การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative education) แต่สมาชิกวงสนทนากลับไม่แน่ใจว่า คณาจารย์มหิดลส่วนใหญ่ มีความ

เข้าใจในเรื่องนี้มากนักน้อยเพียงใด วิธีการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชา ก็เป็นไปตามที่อาจารย์แต่ละคนกำหนด ซึ่งส่วนใหญ่อีกจะเป็นไปตามประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับการอบรมสั่งสอนมา อาจารย์บางคณะ พูดถึงปัญหาของ Problem-based Learning ว่านักศึกษาไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตัวเอง เพราะไม่เคยถูกฝึกฝนมาก่อน แต่ก็ได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์คนอื่น ๆ ทำให้ทำ Problem-based Learning ต่อไป เพราะนักศึกษาต้องเรียนรู้จากการกระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญในการแก้ไขปัญหาซึ่งบางครั้ง ตำราเรียนไม่สามารถสอนได้

Knowledge is process กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ซึ่งอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการออกแบบ ข้อเสนอแนะเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาคือ มหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้เริ่มต้นการปฏิรูปการศึกษารอบสอง ด้วยการมุ่งเน้นไปที่ตัวอาจารย์ ส่งเสริมให้อาจารย์เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) เป็นผู้อำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนรู้ (Learning Facilitator) หรือแม้กระทั่งเป็นผู้เรียน (Learner) ร่วมกับนักศึกษา

ทำอย่างไร ต้องย้อนกลับไปยังกลุ่มอาจารย์ในกลุ่มวิชา General Education กลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกตัวเองว่า “เพื่อนครู” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการระหว่างอาจารย์คณะต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ในกลุ่มได้นำกระบวนการสอนแบบ Dialogue มาปรับใช้ ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนดีมากขึ้น และได้นำประสบการณ์ไปแลกเปลี่ยนกับอาจารย์คนอื่น ๆ แต่ภายหลังมหาวิทยาลัยเปลี่ยนแนวทางมาใช้ IPE (Integrated Professional Education) ทำให้กลุ่มเพื่อนครูเงียบหายไปโดยปริยาย และไม่มีการทำงานต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญแก่การปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นไปยังอาจารย์ให้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละวิชา แนวทางที่เสนอแนะในวงสนทนาคือ ต้องสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ขึ้นมาในกลุ่มอาจารย์ อาจกลับไปสนับสนุนกลุ่มเพื่อนครูที่เคยมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการเปลี่ยนแปลง ให้มีการพบปะ แลกเปลี่ยนนวัตกรรม

สภาคณาจารย์เป็นที่ชุมนุมของตัวแทนจากคณะ/สถาบันต่าง ๆ และเป็นองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดลปี 2550 ตัวแทนคณาจารย์ที่อาสาเข้าไปทำงานต่างมีเป้าหมายว่าต้องการเข้ามารู้จักเพื่อนอาจารย์จากคณะ/สถาบันอื่น ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางการร่วมมือและทำงานที่เป็นประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัย

สภาคณาจารย์จัดประชุมเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมงโดยประมาณ เรื่องที่นำเข้าสู่การประชุมสภาคณาจารย์ ส่วนใหญ่เป็นผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพบปะประชุมประจำเดือนเป็นงานในลักษณะ Routine Meeting ที่มีวาระและกรอบเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่มีโอกาสลงลึกในรายละเอียดที่เป็นอนาคตของมหาวิทยาลัย และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาคมมหิดลได้มากนัก

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการประชุมแบบ Retreat เพื่อให้สมาชิกได้พบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนกันอย่างเต็มที่ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความจริงก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย โดยใช้สถานที่คือ เรือนแพริสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ห่างจากศาลาयाประมาณ 100 กิโลเมตร

วาระ (Agenda) ที่ถูกเลือกมาเป็นประเด็นสนทนาแลกเปลี่ยนกันในครั้งนี้คือ ประเด็นเรื่องการปฏิรูปการศึกษา และประเด็นเรื่องธรรมาภิบาล โดยเจาะจงไปที่เรื่อง PA (Performance Agreement) รายงานเชิงวิเคราะห์นี้ เป็นการนำเสนอในฐานะที่เป็นทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมในการสัมมนาและผู้สังเกตในเวลาเดียวกัน หากเพื่อนสมาชิกเห็นว่า ยังมีประเด็นตกหล่นก็สามารถเพิ่มได้ตามที่เห็นสมควร

การปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาถูกตั้งข้อสังเกตว่า ผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่คือ คนกลาง (broker) ซึ่งหมายถึง ครูอาจารย์ที่ได้รับตำแหน่ง เงินเดือนสูงขึ้น รวมทั้งผู้รับเหมา พ่อค้าครุภัณฑ์ที่ขายของได้มากขึ้น แต่ประโยชน์ไม่ตกกับผู้เรียนเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้จึงมีเสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการศึกษารอบสองอย่างจริงจังมากขึ้น

วงสนทนาของสภาคณาจารย์เห็นว่า การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

นอกจากนี้ ผลกระทบเบื้องต้นที่พบในการนำ PA มาใช้คือ ทำให้พนักงานมหาวิทยาลัยทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนต่างมุ่งทำงานแบบ “เก็บของใส่ตะกร้า” ตัวเองเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมน้อย กิจกรรมใดที่ไม่สามารถนำมาใส่ Profile ของตัวเองได้ ก็ไม่เต็มใจอยากจะทำ

แต่อย่างไรก็ตาม วงสนทนายังเห็นว่า PA ยังมีความจำเป็นและมีความสำคัญและเป็นตัวเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบธรรมาภิบาล แม้ว่ายังมีหลายอย่างที่ต้อปรับปรุงแก้ไข จึงมีข้อเสนอว่า

1. สภาคณาจารย์ควรมีคณะทำงานวิเคราะห์วิจัยเพื่อรวบรวมปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีข้อเสนอแนะที่มีความลึกซึ้ง เป็นรูปธรรมเสนอต่อผู้บริหารต่อไป

2. ปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการเกี่ยวกับการออกฤทธิ์ร้องทุกข์ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงของประชาคมมหาวิทยาลัยได้อย่างแท้จริง

เรียนการสอน หากทำได้ดี ก็อาจสนับสนุนให้มีการถอดประสบการณ์เพื่อเผยแพร่ในวงกว้าง นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีกว่า ควรระมัดระวังเกี่ยวกับวิธีการ Pre-Test และ Post-Test ตามธรรมเนียมครุศาสตร์มาใช้ เพราะเป็นวิธีการที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแบบใหม่เท่าใดนัก

ธรรมาภิบาลว่าด้วย PA

PA (Performance Agreement) อันเป็นที่เข้าใจกันในวงสนทนาคือ ข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานภายในช่วงเวลาหนึ่ง โดยทางทฤษฎี PA ควรเป็นเครื่องมือในการประเมินผลงานที่เป็นรูปธรรม โปร่งใสเป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน

แต่เสียงสะท้อนออกมาจากวงสนทนาได้ช่วยเตือนสติให้ใช้ PA ด้วยความระมัดระวังเพราะอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการจัดการกับผู้ใต้บังคับบัญชาบางคนที่ไม่ชอบ นำสังเกตว่า ไม่ค่อยพบปัญหาในการบังคับใช้ PA กับหน่วยงานขนาดเล็กที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้พูดคุยกันได้ แต่ PA กลับมีปัญหาในการบังคับใช้ในหน่วยงานขนาดใหญ่ที่มีโครงสร้างการบังคับบัญชา (Command Line) ที่ค่อนข้างซับซ้อน และปัญหาที่พบจะเป็นปัญหาระหว่างผู้ถูกประเมินกับผู้บังคับบัญชาชั้นต้นเป็นส่วนใหญ่ โดยปัญหามาจากการมีทัศนคติและความสัมพันธ์ส่วนตัวที่เป็นปัญหาต่อกัน

บทส่งท้าย

ก่อนขึ้นรถกลับบ้านท่ามกลางความกังวลที่มีผู้มาชุมนุมที่ถนนอักษะ สมาชิกสภาคณาจารย์แต่ละคนได้แสดงทัศนส่วนตัวเกี่ยวกับกิจกรรม Retreat ครั้งนี้ ซึ่งพอสรุปได้ว่า แม้จะมีเวลาร่วมกันไม่ถึง 24 ชั่วโมง แต่ก็ถือว่าเป็นการใช้เวลาที่คุ้มค่า สมาชิกได้รู้จัก ได้สนทนาแลกเปลี่ยน และเป็นแรงบันดาลใจให้กันและกันในการทำประโยชน์เพื่อตอบแทนพระคุณของมหาวิทยาลัยมหิดลและประเทศไทย

ตายอย่างนอนตาหลับ Die Peacefully

โดย รศ.น.พ.วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

หนังสือมอบอำนาจ (Power of Attorney)

เป็นการกำหนดหรือสั่งการให้ผู้อื่นผู้ใดหรือหลายคน เป็นผู้ดูแลแทนตนในฐานะผู้ตัดสินใจประการหนึ่งประการใด ดังต่อไปนี้

ก. การจัดการบริหารทรัพย์สิน อธุรกิจ กิจการ ฯลฯ แทนตน หรือเสมือนหนึ่งว่าเป็นการบริหารจัดการโดยตนเอง

ข. การแสดงเจตนารับการดำเนินการต่างๆ รวมถึงในทางการแพทย์ประเภทต่าง ๆ ด้วย แต่จะต้องเป็นการแสดงเจตนาเพื่อให้การดำเนินการในทางที่เป็นคุณหรือเพื่อผู้ป่วยให้ดีขึ้น มิใช่การปล่อยให้ผู้ป่วยถึงความตาย หรือเป็นไปในทางที่เป็นโทษหรือในทางลบเว้นเสียแต่ว่าผู้นั้นจะทำ “พินัยกรรมแห่งชีวิต” ไว้เท่านั้น

ค. การที่ทำให้สิทธิต่างๆที่ผู้ป่วยมีอยู่ในทางแพ่งและพาณิชย์ (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ยังคงมีอยู่ต่อไป และสามารถที่จะดำเนินการในด้านต่าง ๆ ได้ต่อไป เช่น การให้เช่า เป็นต้น

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น

มาตรา 797 : อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่าตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าตัวการ และตกลงจะทำการดั่งนั้นอันความเป็นตัวแทนนั้นจะเป็นโดยดั่งแต่แสดงออกชัดหรือโดยปริยายก็ย่อมได้

มาตรา 798 : กิจการอันใดท่านบังคับไว้โดยกฎหมายว่าต้องทำเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วยกิจการอันใดท่านบังคับไว้ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย

มาตรา 800 : ถ้าตัวแทนได้รับมอบอำนาจแต่เฉพาะการ ท่านว่าจะทำการแทนตัวการได้แต่เพียงในสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้กิจอันเขาได้มอบหมายแก่ตนนั้นสำเร็จลุล่วงไป

มาตรา 801 : ถ้าตัวแทนได้รับมอบอำนาจทั่วไป ท่านว่าจะทำกิจใด ๆ ในทางจัดการแทนตัวการก็ย่อมทำได้ทุกอย่างแต่เช่นอย่างจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านว่าหาอาจจะทำได้ไม่ คือ

- (1) ชายหรือจำนองอสังหาริมทรัพย์
- (2) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์กว่าสามปีขึ้นไป
- (3) ให้
- (4) ประนีประนอมยอมความ
- (5) ยื่นฟ้องต่อศาล

(6) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา
มาตรา 832 : ในเมื่อสัญญาตัวแทนระบุรับสิ้นไป ตัวการชอบที่จะเรียกให้เวนคืนหนังสือมอบอำนาจอย่างใด ๆ อันได้ให้ไว้แก่ตัวแทนนั้นได้

การทำหนังสือมอบอำนาจจึงเป็นการบริหารจัดการ กิจการ สิ่งต่าง ๆ ที่เคยดำเนินการโดยผู้นั้น ให้คงสามารถดำเนินการต่อไปได้ แม้ว่าผู้นั้นจะไม่สามารถรับรู้ได้อีก (แต่ยังไม่ตาย)

พินัยกรรมแห่งชีวิต (Living Will)

เป็นการกำหนดการเพื่อให้มีการดำเนินการทางการแพทย์ในระยะสุดท้ายของชีวิตในขณะที่ตนเองไม่สามารถที่จะแสดงเจตนาได้แล้ว รวมถึงสิ่งที่ผู้ป่วยจะได้รับ เช่น

- การไม่ต้องการให้ทำการเจาะคอเพื่อการรักษา
 - การไม่ต้องการให้มีการกู้ชีพหรือกระตุ้นด้วยไฟฟ้าเมื่อถึงวาระท่ายแห่งตน
 - การไม่ต้องการล้างไตที่ไม่ได้ช่วยให้สภาพแห่งชีวิตดีขึ้น
 - การไม่ต้องการได้รับยา สารอาหาร สารน้ำ และอื่น ๆ
 - การไม่ต้องได้รับการสอดใส่เครื่องมือ หรือเครื่องช่วยเหลือ เช่น การใส่ท่อต่าง ๆ
 - การไม่ต้องการที่จะให้มีการสืบค้น โดยไม่เกิดประโยชน์อีกต่อไป
 - การไม่ต้องการให้มีการดำเนินการทำหัตถการ ประการหนึ่งประการใดหรือหลายอย่าง
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับ ความหมายของ “พินัยกรรมแห่งชีวิต” ตาม พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 12 นั้นเอง ดังนี้⁴

“มาตรา 12 : บุคคลมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตน หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้

การดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามเจตนาของบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้วมิให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและให้พ้นจากความรับผิดทั้งปวง”

เรื่องพินัยกรรมแห่งชีวิต (Living Will) เป็นเรื่องใหม่สำหรับแพทย์ไทยและประชาชนไทยโดยทั่วไป อีกทั้งในขณะนี้ได้มีกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือเพื่อยุติการ

ทราบจากการเจ็บป่วย พ.ศ. 2553⁵ และ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่องแนวทางการปฏิบัติงานของสถานบริการสาธารณสุขผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ของสถานบริการสาธารณสุขตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย พ.ศ. 2553⁶ แม้ว่าในขณะนี้จะได้มีการชลอการใช้ออกไป โดยมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม⁷ ตาม “ต้นแบบ” ในประกาศฯ ก็ตาม

เวลาที่สมควรดำเนินการเพื่อบริการก่อนตาย

นิติกรรมทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมานั้นมิใช่จะกระทำเมื่อใดก็ได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่จะกระทำนั้นเป็น “นิติกรรม” (ต่างประเภทกัน) แต่แม้ว่าจะต่างประเภทกันแต่ก็อยู่บนพื้นฐานอย่างเดียวกันคือ ผู้ที่กระทำจะต้องมีความสามารถในการกระทำ หมายความว่า จะต้องมีความสามารถในการกระทำ หมายความว่า จะต้องมีความสามารถที่จะกระทำ และจะต้องมีได้กระทำในขณะที่ ถูกข่มขู่ ถูกกลั่นแกล้ง หรือสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งการกระทำ โดยเป็นไปตามหลักในเรื่องการแสดงเจตนา ในมาตรา 154-171 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹ นั้นเอง

ดังนั้นเวลาในการทำนิติกรรมทั้ง 3 ประเภท

1. ในขณะที่ยังปกติอยู่ พวกเราทั้งหลายอาจทำนิติกรรมทั้ง 3 นี้ โดยเฉพาะ พินัยกรรม และพินัยกรรมแห่งชีวิต เพราะไม่มีใครทราบว่าจะต้องใช้มันเมื่อใด การทำไว้ย่อมไม่เสียหาย มีแพทย์หลายคนในขณะนี้ได้เห็นผู้ป่วยในระยะท้ายของโรคหรือสภาวะการบาดเจ็บทางสมองที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ และไม่สามารถฟื้นคืนสติได้เช่นเดิมแต่นอนอยู่เสมือนกับ “ผัก (vegetative stage)” ยังเกิดเหตุหุ้ใจและทำพินัยกรรมแห่งชีวิตแล้วก็หลายท่าน

2. ในขณะที่เป็นผู้ป่วยและไม่ถึงระยะท้ายของโรค แพทย์จำเป็นต้องบอก (แจ้ง) ให้ผู้ป่วยได้ทราบว่าสภาพการป่วยของผู้ป่วย (พยาธิสภาพ) จะเป็นอย่างไรต่อไป ต้องบอกความจริงกับผู้ป่วยเพื่อให้ผู้ป่วยจะได้มีเวลาในการจัดการเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะ ในการทำนิติกรรมทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวแล้ว การที่แพทย์ไม่แจ้งต่อผู้ป่วยอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ป่วยและครอบครัวได้

ตัวอย่าง : การที่ผู้ป่วยป่วยด้วยโรคมะเร็ง (ประเภทหนึ่งประเภทใดที่ไม่อาจรักษาให้หายได้) แต่แพทย์ก็ยังไม่ได้บอกกับผู้ป่วยว่าโรครดังกล่าวอาจเลวลงอย่างเฉียบพลัน ยิ่งกว่านั้นแพทย์ (อาจถูกกระตุ้นโดยญาติ) ต้องการให้กำลังใจต่อผู้ป่วยว่า “อาการจะดีขึ้นในไม่ช้า” ทำให้ผู้ป่วยมีความหวัง และไม่คิดว่าสภาพแห่ง

การป่วยจะเลวลง แต่แล้วอยู่ ๆ อาการของผู้ป่วยก็ทรุดตัวลง และไม่สามารถที่จะจัดการทำ “นิติกรรมทั้ง 3 ประเภท” ได้แล้ว เกิดความเสียหายอย่างมากมาย เช่น ทำให้การบริหารธุรกิจมีอันต้องประสบปัญหา และยิ่งอาจหมายถึงการล้มละลายเลยก็ได้ เพราะธุรกิจที่จำต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ป่วย ไม่สามารถดำเนินการได้อีกต่อไปเสียแล้ว ซึ่งหากแจ้งต่อผู้ป่วยแต่เนิ่น ๆ ผู้ป่วยยังอาจตั้งผู้มีอำนาจในการจัดการ (หนังสือมอบอำนาจ) ให้ทำการแทนได้ เป็นต้น

สรุป

ในขณะนี้หากผู้ที่จะถึงแก่ความตายได้จัดการเกี่ยวกับนิติกรรม 3 ประเภทนี้ให้สมบูรณ์แล้ว เชื่อว่าการตายของเขาจะเป็นการตายที่ “นอนตายตาหลับ” การที่จะทำนิติกรรมทั้ง 3 ประเภทนี้มีได้หมายความว่า จะต้องทำในขณะที่ป่วยเท่านั้น เพราะในขณะที่ยังมีสุขภาพแข็งแรงอยู่ก็สามารถทำได้ และย่อมเกิดความสบายใจขึ้น เมื่อคราวที่จำเป็นต้องใช้นิติกรรมประเภทหนึ่งประเภทใด หรือทั้ง 3 ประเภท ทั้งนี้เพราะเท่ากับ “ตัวผู้นั้น” เป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะให้มีขึ้นนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 169 ตอนที่ 42 หน้า 1 วันที่ 8 เมษายน 2535.
2. ข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 7ง วันที่ 16 มกราคม 2552 หน้า 39.
3. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525. ราชกิจจานุเบกษา 2525; 99: 1-24.
4. พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 (ตอนที่ 16ก): 19 มีนาคม 2550: 1.
5. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. ลงวันที่ 5 เมษายน 2554. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนพิเศษ 56ง วันที่ 20 พฤษภาคม 2554 หน้า 13-15.
6. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 65ก วันที่ 22 ตุลาคม 2553 หน้า 18-22.
7. คำสั่งกรมการแพทย์ที่ 28/2555 ลงวันที่ 20 มกราคม 2555. เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาผลกระทบตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย พ.ศ. 2553

ภาพกิจกรรม

สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล จัดสัมมนาสภาคณาจารย์ (Retreat) เรื่อง "การบริหารมหาวิทยาลัยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา" เมื่อวันที่ 4-5 เมษายน 2557 ณ เรือนแพริสอร์ท จังหวัดสุพรรณบุรี

บรรณาธิการแถลง โดย รศ.นพ.วิสูตร พงศ์ศิริไพบูลย์

สภาคณาจารย์มีความตระหนักถึง ภาระหน้าที่ของสภาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งนี้เป็นไปตาม “ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหิดล ว่าด้วยสภาคณาจารย์ พ.ศ. 2553” ในข้อ 6 ดังนี้ ข้อ 6 สภาคณาจารย์มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่สภามหาวิทยาลัยและอธิการบดี ในกิจการของมหาวิทยาลัย
- (2) เสนอแนะข้อคิดเห็น คำแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่สภามหาวิทยาลัยและอธิการบดีเกี่ยวกับมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณดังกล่าว ตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย
- (3) เสนอแนะข้อคิดเห็น คำแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่สภามหาวิทยาลัยและอธิการบดีเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ทางด้านวิชาการและทักษะแห่งวิชาชีพคณาจารย์
- (4) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยด้านทักษะและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพคณาจารย์ รวมทั้งคุณธรรม และจริยธรรม
- (5) เชิดชูและพุดงเกียรติคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย
- (6) ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมของคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย
- (7) ส่งเสริมการระดมทุนทางปัญญา และทุนทางสังคมของคณาจารย์ เพื่อร่วมกันทำงานด้านจรรยาบรรณวิชาการ และนโยบาย ที่มีผลต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยและการพัฒนาสังคมโดยรวม
- (8) วางระเบียบปฏิบัติของสภาคณาจารย์ เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาคณาจารย์ที่ไม่ขัดต่อข้อบังคับของมหาวิทยาลัย
- (9) แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในหน้าที่ของสภาคณาจารย์
- (10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่สภามหาวิทยาลัยหรืออธิการบดีมอบหมาย

กรรมการในสภาคณาจารย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด โดยเฉพาะมีกรรมการใหม่ ๆ เข้ามาร่วมซึ่งอาจไม่เข้าใจในเรื่อง “อำนาจหน้าที่และบทบาท” ของสภาคณาจารย์ซึ่งก็คือ “คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยมหิดล” การที่จะทำให้กรรมการในสภาคณาจารย์เข้าใจอำนาจหน้าที่และบทบาทของตนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งในปี 2557 นี้ สภาคณาจารย์ได้จัดให้มีกิจกรรมดังกล่าวขึ้นเรียกว่า “Retreat ของสภาคณาจารย์” ในวันที่ 4-5 เมษายน 2557 เชื่อว่าผลลัพธ์จะสมกับสิ่งที่สภาคณาจารย์มุ่งหวังไว้และสมประโยชน์ต่อคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยอย่างแน่นอน

ข่าวสภาคณาจารย์ในฉบับนี้ จึงได้นำเสนอกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามยังคงมีเนื้อหาต่อเนื่องจากฉบับที่แล้วในเรื่อง “การตายอย่างนอนตาหลับ” เชื่อว่าจะทำให้ผู้อ่านได้ประติดประต่อรายละเอียดจากฉบับที่แล้วได้ไม่ยาก และจะเกิดประโยชน์และคุณค่าแก่คณาจารย์ทุกท่าน

สำหรับในฉบับหน้าจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ “ผู้อำนวยการสภามหาวิทยาลัยมหิดล” ซึ่งขณะนี้ต้องถือว่าเป็นเรื่องเด่นประเด็นร้อน (Hot Issue) เรื่องหนึ่งที่คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหิดลสมควรติดตาม

พบกับใหม่ฉบับหน้า

ข่าวสภาคณาจารย์

เป็นหนังสือในมหาวิทยาลัย และเป็นสื่อระหว่างคณาจารย์ในการรับฟังแลกเปลี่ยนทัศนคติ ข้อคิดเห็น ทั้งด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านสวัสดิการ และอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย บทความ ข้อคิด จดหมาย เป็นความเห็นของผู้เขียนเท่านั้น มิใช่ความเห็นของสภาคณาจารย์ เกณฑ์การพิจารณาบทความเป็นไปตาม www.senate.mahidol.ac.th/th/regulation.html

บรรณาธิการประจำฉบับ

รศ.นพ.วิสูตร พงศ์ศิริไพบูลย์

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชาญยศ ปลื้มปีติวิริยะเวช อ.ดร.ธิตติคม พัวพันสวัสดิ์ รศ.นพ.วิสูตร พงศ์ศิริไพบูลย์
ผศ.ดร.สุวิทย์ ลิมาวงษ์ปราณี อ.อรรถพล กาญจนพงษ์พร ศ.พญ.อลิสสา ลิ้มสุวรรณ

ประสานงานกลาง

สุจิรา สอนสม พัชญา วงษ์วันทนี

ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม

พรศิริ บุญมาวงศ์

เจ้าของ

สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ชั้น 5
999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์ : 0-2849-6351-2 โทรสาร : 0-2849-6351